

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Иван Петров Видолов

относно: Дисертационен труд на тема: „Деца, жертва на престъпления - способности за защита в наказателното производство (Процесуални и криминалистични аспекти)“

Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление: 3.6. Право

Научна специалност: Криминалистика

Докторант: Петя Райчева Оджакова

1. Актуалност и научна значимост на дисертационния труд

Докторантът Петя Райчева Оджакова представя за обсъждане от научно жури за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ дисертационен труд на тема „Деца, жертва на престъпления-способи за защита в наказателното производство (Процесуални и криминалистични аспекти)“.

Дисертационният труд представлява научно съчинение по проблемите на децата, жертви на престъпления. Авторът е разработил изследователски труд, в който поставя акцент върху редица въпроси, свързани с участието на децата, които са жертви на престъплението, имащи значение за наказателно-процесуалното право и криминалистиката. Произведението притежава присъщи черти на систематизирани научни знания, имащо изразен практико-приложен характер.

2. Обща характеристика и структура на дисертационния труд

Обемът на представения дисертационен труд е 246 страници. Теоретична основа на дисертационния труд са 147 литературни източника на български, английски и руски език. Стилът на автора е достъпен и разбираем, същият борави свободно и правилно с научната терминология. В структурно отношение научното изследването се състои от увод, три глави и заключение. Избраната структура и последователността на изложението позволяват разглежданите проблеми да бъдат изследвани, както самостоятелно, така и в тяхната цялост за достигане до заложените цели на изследването.

В увода на дисертационния труд е обоснована актуалността на работата и методологията на изследването. Те са формулирани, по начин, който обуславя и пряко кореспондира с достигнатите резултати от дисертационното изследване.

В глава първа „Детето като обект на наказателно - правна защита“ е направен обзор на международноправната уредба и правното положение на детето, с което е разкрито съдържанието на някои относими към темата понятия. Авторът е систематизирал общоизвестни за теорията и съдебната практиката данни и ги е представил в съдържанието на тази глава.

Глава втора е озаглавена „Извършване на процесуални действия с деца - жертви. Разпит. Освидетелстване. Назначаване на експертиза“. В нея са разгледани въпроси, свързани с участието на децата, които са жертва от престъплението в някои от способите на доказване, както и въпроси, касаещи международни актове, третиращи детето.

Глава трета е озаглавена „Право на детето – жертва на участие в правни процедури. Влияние на международното и европейското право върху детското правосъдие“. Под това заглавие в глава трета авторът е разгледал въпроси, отнасящи се до международните източници, регламентиращи правното положение на детето, с което в известна степен е представил някои нови положения, допълващи първата глава от дисертационния труд.

В заключението на дисертационния труд докторантът е представил част от обобщенията, направени в съдържанието на работата и е посочил собствените си виждания за научните приноси, произтичащи от неговата работа.

3. Характеристика на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд

В дисертационния труд могат да бъдат разкрити научни приноси в областта на правото. Написаното поставя редица въпроси, като трасира пътя и разкрива потенциал и насоки за последващи научни разработки по темата. Основните научните приноси, които авторът посочва в автореферата могат да бъдат обособени в следните точки:

- Направен е анализ на международните правни източници, третиращи правното положение на децата, жертви на престъпление.

- Направено е емпирично изследване, използващо социологически методи по въпросите за приложението на наказателнопроцесуалното право, в светлината на децата жертви на престъпления.

- Формулирани са препоръки и предложения *de lege ferenda* за участие на децата, жертви на престъплението в наказателното производство.

4. Предложения и критични бележки

Към дисертационното изследване могат да бъдат отправени някои критични бележки и предложения с цел подобряване съдържанието на работата при нейното бъдещо издаване:

- В дисертационния труд не се разглеждат криминалистични въпроси, дори нещо повече. В трите глави от дисертационния труд думи, производни от „криминалистика“ са използвани едва пет пъти. В работата е поставен акцент върху международно правния аспект на проблема, което води до разминаване между заглавието и предмета на дисертацията и представеното съдържание.

- В изложението, на места липсва научна дискусия, няма аргументирана авторската позиция, при което доминира описателен подход и възпроизвеждане на общоприети и безспорни положения в правната теория. В съдържанието на работата реално са направени позовавания само на 7 научни разработки от приложената библиографията. Демонстрирането на познания в областта на правната теория е задължително предвид обстоятелството, че степента „доктор“ е не само научна, но и образователна. Само от тази позиция може да се претендира за научна последователност и задълбоченост, познаване на правната теория и приноси в областта на науката.

- В работата има повтарящи се положения, като авторът веднъж изразил мнение по даден въпрос в една глава отново представя същото съдържание в следващата. Например в параграф трети на глава втора, повтаря редица положения на глава първа.

- Някои тези на автора е необходимо да бъдат допълнително аргументирани, а други не могат да бъдат подкрепени. Така например, необходимостта да се регламентира видеозаписът, като годно доказателствено средство в НПК (стр. 63 и стр. 133), както и направеното на тази основа предложение *de lege ferenda*. Безспорно е, че видеозапис може да се изготвя при провеждане на разпит и щом е спазен процесуалния ред и условията за това в НПК, той ще има характера на веществено доказателствено средство по делото. Същото се отнася и до твърдението, че няма ред за приобщаване на аудио и видеозаписите от досъдебното производство и че те трябва да се приобщават, като веществени доказателства по делото, макар, че имат характера на доказателствени средства. (стр. 96) Подобна бележка може да бъде направена и по отношение на изразеното мнение, че няма да е

налице нарушение на реда и условията за провеждане на разпит, когато той се води от психолог, а органът на досъдебното производство или съда, задава въпросите по микрофон без да присъства в помещението (стр. 105).

- Някои от предложенията не са всестранно изследвани. Така например да се ограничи възможността от извършване на очна ставка с непълнолетен, без да се държи сметка за вида на престъплението от което е пострадал непълнолетният и това, че подсъдимият също може да е непълнолетен. (стр. 63).

- На други места докторантът прави извод, а в тяхна подкрепа изтъква аргументи, които логически водят до противоположен извод. Например на стр. 134 се твърди, че „законодателят манифестира воля, освидетелстването да се придаде самостоятелно процесуално значение като отделен способ за доказване“, като се сочат аргументи, които обуславят, че по своята същност процесуалния закон приема освидетелстването за вид оглед, а не за самостоятелен способ.

5. Заключение

Докторантът Петя Райчева Оджакова притежава теоретични познания в сферата на правото и способности за самостоятелни научни изследвания. Рецензирианият дисертационен труд „Деца, жертва на престъпления-способи за защита в наказателното производство (Процесуални и криминалистични аспекти)“ има характеристики на научно изследване.

Представените и аргументирани научни виждания от докторанта не оставят съмнение, че дисертационният труд е резултат на лични усилия. Научното изследване съдържа теоретични обобщения и приноси, имащи научен характера. Те кореспондират с изискванията на чл. 6 от Закона за развитие на академичния състав в Република България и на чл. 27 от Правилника за неговото приложение.

Предвид положителната оценка за представения дисертационен труд давам своята **положителна оценка** за придобиване от Петя Райчева Оджакова на образователната и научна степен „доктор“ в област на висшето образование 3. Стопански, социални и правни науки, професионално направление 3.6. Право, научна специалност „Криминалистика“.

Член на научното жури:

доц. д-р Иван Видолов

гр. София
22.01.2023 г.